

ACC. N:R M. 14666: 1-4.

Landskap: Blekinge ..... Upptecknare: Agneta Lundelöf, Lund
Härad: Östra ..... Berättare: Johan Pettersson
Socken: Torhamn ..... Berättarens yrke: f. d. lantbrukare
Uppteckningsår: 1958 ..... Född år 1880 i Torhamn

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

När den nya tiden kom till bygden s. 1-4.

LUF 73

Johan Pettersson är pensionerad lantbrukare i Svanhalla.
Åren 1906 - 14 var han i Amerika.

LUF 73

"Här har inte funnits några föregångsmän bland invånarna. Det är klart att de större gårdarna var först med nyheterna, men det var alltid hushållningssällskapet som låg bakom, propagerade och hjälpte till. Det bildades här, när jag var i Amerika.

Stan'har inte haft något inflytande, snarare har den verkat menligt, då den tagit arbetskraft härifrån.

Byteshandel var ganska vanlig ett tag --- folk från Småland kom ned med lite hemslöjdsvaror och sånt'och bytte till sig fisk. Annars betalade man mest i pengar --- tjänstefolk fick lite i natura vid sidan om ibland, t.ex. när de slutade.

Handelsboden här har funnits så långt jag minns. Den hades av Sven Pettersson, en smålänning som egentligen var skollärare. Han var först i skärgården som lärare, men 1881 eller 82 öppnade han affären här. Förr for fiskarna upp till Småland med sin fisk, och där i Kalmar och Mönsterås handlade de också. Att vi fick handelsbod gjorde ju att det blev bekvämare att handla, även om man köpte detsamma, och resorna till Småland ändå fortsatte.

Samband mellan goda eller dåliga år och nyheter har det inte varit. Visst varierar det år från år, men inte mycket. Inte så att det blev missväxt, som drev folk härifrån eller tvärtom.

Bystämman var här förr 2 ggr om året, då 'mullbetet', 'garn-

hagarna' auktionerades ut. Men nu är det bara en gång på hösten. Det ~~xx~~ finns ingen ålderman, utan man turas om att ha det --- börjar i Svanhalla nordligaste gård och gör söderut.

Andelsföreningarna är Mejeriföreningen och Stärkelsefabriken, som båda började 1890 eller nåt'sånt: Mejeriet var först i Torhamn men flyttades sen till Truseryd. Handelsförening har funnits i Torhamn sen sekelskiftet.

Jordbruksförbättringarna gjordes med hushållningssällskapets hjälp. Produktionen lades inte om, den har alltid varit blandad. Cirkulationsbruk fanns när jag började, men en del dränering har man gjort under de sista 50 åren. Fördelat vattnet lämpligare och dikat ut lite myrmarker norr härom.

Traktorerna kom i och med arbetsbristen. För 15 år sen fanns det 25 hästar i byn, men nu är det bara 4 st. kvar. Men de allra nödvändigaste maskinerna hade man ju skaffat tidigare. 1915 köpte jag en slättermaskin. Dom fick man genom hushållningssällskapet, som tom kunde låna ut maskiner.

Vägarna har varit ~~ö~~åliga tills för så där en 25 år sen. Det var ju bönderna själva som höll var sin vägbit, och de varken kunde eller hade tid med det. Och de som synade såg väl genom fingrarna. Den här östra kustvägen förbättrades bara för 6 - 7 år sen.

Posten kom under 1800 - talet direkt till Torhamn. Från 1894 då järnvägen blev klar, kom den till Jämjö, och då fick någon

köra ned den till Torhamn. Sen var det någon som gick den här vägen ända uppifrån norra delen av socknen, hämtade i Torhamn och delade ut den på hemvägen. Då fick vi den en gång i veckan, på onsdagarna. Sen fick var by gå för sig och hämta, och då fick vi den 2 ggr -- onsdagar och lördagar.

Inga binäringar utom fisket förståss. Bönderna hade ålfiske, kronfiske, och det gav ju lite. Hemslöjd idkades ju i hemmen, men inte för att säljas. Däremot kom smålänningarna hit med sådant, och det kom knallar ända från Östergötland hit ned. Annars fick man fara till stan och ta arbete på befästringsbyggen, husbygge och skeppsvarv.

Till Amerika for åtskilliga mellan 1870 och till första världskriget. Ungefär 25 % kom tillbaka. De första som kom ut gick i jordbruk, sen fick de gå till industrier, till skogarna och några stycken vaskade guld västerut, som Ola Holmgren, 'Gull -Ola', som bodde här strax norrom. Det att folk skickade hem pengar var nog uppsvingets början. Man kunde skicka hem 5 - 10 dollars och det blev ju en 40 kronor --- pengar på den tiden.

Byggnadsskicket har ju förändrats åtskilligt. Förr hade alla ryggåsstugor, men sen lärde de sig från Småland att bygga i större format. Möbleringen var mycket primitiv, men den kunde i de mera burgna hemmen vara rent storslagen, nästan överdriven.

Det är bara under de sista 25 åren, som maten blivit bättre.

Förhållande mellan husbonde och tjänare var rätt bra här. Det var förståss olika på olika gårdar, men det var nog i stort sätt bra.

Fiskare och bönder var helt likställda.

Böcker fanns här inga alls i min barndom.

Tron på övernaturliga ting försvann i och med det religiösa genombrottet.

När jag började i skolan var det flyttskola. Sibbaboda och Möckleryd hade gemensam lärare. Sen gick Möckleryd ihop med Torhamn, och Attanäs och Sibbaboda bildade flyttskola tillsammans. Det var 2 lärare --- småskola och folkskola ---. 3 månader var de på vart ställe, och det ordnades så, att småskolan hölls på våren och hösten, för att de små skulle ha bättre väglag när de gick.

De kyrkliga vanorna ändrades med frireligiositeten. Barndop i kyrkan blev inte så vanliga, och inte begravningar heller.

Läsemöten --- husförhör --- fanns det ända in på 1900 - talet. Det hölls en gång på hösten med kalas efteråt. När jag kom hem från Amerika var de borta.

Frireligiositeten har betytt mycket. Inte praktiskt, men för det andliga tillståndet. Det blev bättre sammanhållning folk emellan. Och spritmissbruket som var ett problem försvann.